

Tibble Fristående Gymnasium TFG AB
info@tibble.nu

2018-07-27
Dnr 400-2017:7328

Beslut

efter kvalitetsgranskning av utmanande undervisning för högpresterande elever vid Tibble Fristående Gymnasium, Tibble Fristående Gymnasium TFG AB i Täby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av utmanande undervisning för högpresterande elever. Det övergripande syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning de besökta skolorna ger högpresterande elever en god och utmanande undervisning samt stöd och stimulans för att fortsätta prestera på hög nivå.

Särskilt betonas aspekter som kan beskrivas som stödjande, uppmuntrande och utmanande. Vidare granskas de förutsättningar för en god, utmanande, stödjande och stimulerande undervisning som kan kopplas till gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt relaterat till den aktuella målgruppen.

De övergripande frågeställningarna är:

- 1. I vilken utsträckning genomförs en god utmanande undervisning med allmändidaktiska kvaliteter¹ för högpresterande elever?**
- 2. I vilken utsträckning ger gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt förutsättningar för en god utmanande undervisning för högpresterande elever?**

Granskningen genomförs i 23 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Tibble Fristående Gymnasium, med Tibble Fristående Gymnasium TGF AB som huvudman, i Täby kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Tibble Fristående Gymnasium den 29-31 maj 2018. Besöket genomfördes av Anna Johansson och Lena Oxelgren. Intervjuer med elever, lärare, elevhälsa, studie- och yrkesvägledare och rektor samt fyra lektionsobservationer har genomförts. Elevintervjuerna har genomförts i två grupper, den ena gruppen har bestått av elever som identifierar sig som pojkar och den

¹ Med *allmändidaktiska kvaliteter* avses en mer generell granskning av hur undervisningen genomförs och om den håller god kvalitet.

andra gruppen har bestått av elever som identifierar sig som flickor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

Här följer de åtgärder som Skolinspektionen anser att huvudmannen behöver vidta för att höja kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen behöver:

- Se till att ett skolövergripande arbete utvecklas i syfte att främja psykisk hälsa och förebygga prestationsrelaterad stress bland högpresterande elever. I detta ingår att organisera undervisningen på ett sätt som förebygger prestationsrelaterad stress.

Skolinspektionens bedömningar

1. I vilken utsträckning genomförs en god utmanande undervisning med allmändidaktiska kvaliteter för högpresterande elever?

Skolinspektionen bedömer att det på Tibble Fristående Gymnasium genomförs en utmanande undervisning med allmändidaktiska kvaliteter för högpresterande elever av god kvalitet. Granskningen visar att lärmiljön för de högpresterande eleverna är stödjande och uppmuntrande, att eleverna ges adekvata utmaningar i de flesta ämnen, samt att det finns tydlighet i mål och struktur i undervisningen. Eleverna ges också återkoppling i de flesta ämnen, liksom möjlighet till reflektion kring undervisningen och det egna lärandet.

Stödjande och uppmuntrande lärmiljö i de flesta ämnen

Granskningen visar att Tibble Fristående Gymnasium erbjuder en stödjande och uppmuntrande lärmiljö för de högpresterande eleverna i de flesta ämnen. Vid lektionsobservationer ser inspektörerna flera exempel på hur lärare ger eleverna positiv respons och använder elevernas ämneskunskaper som en del av undervisningen, exempelvis då elever ombeds redovisa sina lösningar på tavlan. På flera lektioner uppmuntras eleverna att lösa komplexa problem. Vid en lektion i synnerhet uppmannas eleverna att ställa frågor till varandra och diskutera på en avancerad nivå under ledning av läraren, som också skapar motivation med hjälp av tävlingsinslag.

Elever berättar i intervju att de tycker att lärarna är väldigt bra och har goda ämneskunskaper. Elever säger att de exempelvis uppskattar laborationer och diskussioner i klassen. På frågan vad de gör om en uppgift är svår säger eleverna att de frågar läraren om hjälp eller diskuterar med en kompis, vilket lärarna uppmuntrar. Elever säger att läraren kan gå igenom uppgifter på tavlan om flera elever tycker att något är svårt. De berättar att de flesta lärare inte ger svaret direkt utan exempelvis visar hur man kan påbörja en uträkning. Eleverna säger att lärarna visar att de tror på elevernas förmåga och hjälper dem genom att ge feedback kring hur man kan gå vidare. Elever berättar att vissa lärare är öppna för ovanliga lösningar och att lärare tycker att det är bra om någon gör fel för att man kan lära sig av det. Exempelvis berättar en elev att läraren kan be elever gå upp till tavlan och visa sina lösningar. Några elever säger dock att enstaka lärare vill att man ska göra på rätt sätt eller följa lärarens lösning.

Vidare berättar elever att lärarna visar tillit genom att ge eleverna mycket eget ansvar. Elever uppger att lärarna har höga förväntningar, att det är hög nivå på undervisningen och att lärarna utgår från att eleverna har goda förkunskaper. Flera elever säger att lärarna har högre förväntningar på elever som går naturvetenskapsprogrammet än andra program och någon elev säger att det gör att man som elev känner sig extra bra. Elever uppger att det kan vara motiverande med lärare som har höga förväntningar, men att det också kan vara en press. Elever berättar att förväntningarna kan vara lite för höga i början av gymnasiet, tills alla elever är på samma nivå, och att undervisningen då går lite fort fram i vissa ämnen.

Lärare berättar i intervju att de engagerar de högpresterande eleverna genom att exempelvis låta dem leda lektioner eller arbeta med att utforma sina egna prov. Vidare säger lärare att de stöttar elevernas tilltro till sin förmåga genom frågor och uppgifter som kan lösas på flera nivåer eller genom att ge dem uppgifter på universitetsnivå som stärker elevernas självförtroende. Lärare berättar också att de belyser att det är tillåtet att göra fel. För att få med alla elever i diskussioner berättar lärare att de låter eleverna först diskutera i par, eller att de riktar frågorna till elever som inte räcker upp handen. Lärare säger också att tysta personligheter måste få finnas och att de med vissa elever har diskussioner efter lektionen istället för i klassen.

Rektorn och programchefen berättar i intervju att skolan uttrycker höga förväntningar på eleverna i samband med skolstart. De säger att de är restriktiva med ledigheter och att de informerar eleverna om att naturvetenskapsprogrammet är krävande. Rektorn uppger att han säkerställer en uppmuntrande och stödjande

lärmiljö för högpresterande elever genom enkäter och lektionsbesök som han och programchefen gör varje termin.

Eleverna ges utmaningar och individanpassningar i de flesta ämnen

Granskningen visar att eleverna ges adekvata utmaningar och individanpassningar i de flesta ämnen. Vid flera av lektionsbesöken ser inspektörerna exempel på hur läraren ställer frågor där eleverna ges möjlighet att reflektera på en avancerad nivå. Flera lektioner innehåller variation mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet i form av enskilt arbete, redovisningar eller diskussioner i grupp. Inspektörerna ser även exempel på hur lärare uppmärksammar och stöttar elever som upplever prestationsproblem.

Eleverna berättar i intervju att lektionerna i de flesta ämnen är stimulerande och utmanande. Eleverna säger exempelvis att det är utmanande att man kan få extra svåra uppgifter, att man har utrymme att tänka själv och att lärarna är kunniga i sina ämnen så att man som elev kan diskutera och få svar på sådant som inte ingår i kursen eller läroböckerna. Någon elev säger att det är bra när man får diskutera med andra elever och att det är något som hen skulle vilja göra oftare. Några elever berättar att det finns vissa ämnen som är mindre utmanande och stimulerande, exempelvis då läraren inte kan mer än det som står i boken eller då det inte finns tid för resonemang och reflektion. Två elever säger att de flesta lektioner inte är stimulerande och att lektionerna i vissa ämnen känns onödiga, exempelvis om läraren bara sammanfattar det som står i boken. Vidare uppger elever att det i några ämnen finns variation på lektionerna, exempelvis i form av laborationer, quiz eller övningar i par. De säger att de oftast har skriftliga prov och att lektionerna i många ämnen är lika, med genomgångar och eget arbete med uppgifter. Elever berättar att lärarnas genomgångar är engagerade och att de tycker om genomgångarna.

På frågan om hur lärarna tar reda på vad eleverna kan och är intresserade av svarar elever att de får en vänskaplig relation till vissa av lärarna och att de då kan prata om annat än undervisningen. I något ämne uppger eleverna att de har fått skriva ett brev om sig själva till läraren. En elev säger att lärarna främst skapar sig en uppfattning om intressen och kunskaper hos de elever som är aktiva på lektionerna. Några elever säger att lärare tar reda på elevernas kunskapsnivåer genom prov. I ett ämne berättar elever att de har gjort en quiz för att läraren ska veta vad eleverna kan innan provet. Någon elev säger att det vore bra om lärarna hade bättre koll på vad eleverna kan innan prov. I något ämne uppger elever att de har fått en webbsida där de kan gå in och öva på det som de tycker är svårt. På frågan vad läraren gör om en elev tycker att undervisningen är för

lätt svarar eleverna att det brukar räcka med de uppgifter de får, men att man annars kan få fler uppgifter eller läsa vidare på egen hand. I vissa ämnen berättar de att de kan få feedback och träna vidare för att förbättra en större uppgift. Vidare uppger elever att det finns möjlighet till fördjupning i vissa ämnen, och att lärarna kan tipsa om vad man kan läsa eller vilka kurser man kan ta. Elever berättar också att elever som är duktiga får mer uppmärksamhet av vissa lärare, vilket eleverna inte tycker är negativt.

Lärare uppger i intervju att elever som tycker att något är för lätt exempelvis kan få extrauppgifter eller uppgifter "utan tak". Lärarna berättar att det är enkelt att ge elever extra fördjupning. Lärarna säger vidare att det är viktigt att skapa en personlig relation med alla elever och att de bejakar elevers specialintressen genom att ställa frågor och visa nyfikenhet. Några lärare berättar att vissa elever driver på klassrumsdialogen kring specifika ämnen. En lärare säger att andra elever ibland är mindre intresserade av dessa ämnen och att läraren då föreslår att eleven och läraren ska ta diskussionen efter lektionen istället. På frågan om lärarna anpassar arbetssätt och arbetsformer till högpresterande elever svarar en lärare exempelvis att hen använder en chattfunktion för att ge kontinuerlig återkoppling kring texter som eleverna producerar, istället för att rätta på traditionellt vis. En lärare svarar att anpassning inte behövs eftersom klasserna generellt är högpresterande och en annan lärare säger att hen känner till elevernas intressen men inte anpassar undervisningen efter detta eftersom hen vill att hela klassen ska vara med. Lärarna säger också att de varierar arbetsformerna. Lärare uppger dock att det är svårt att låta elever gå fortare fram och någon lärare säger att allt måste ske i samma takt i vissa ämnen. Någon lärare säger att det ofta blir fokus på de elever som behöver stöd för att klara kursen.

Rektorn uppger att han säkerställer individanpassning för de högpresterande eleverna utifrån medarbetarsamtalen med lärare. När Skolinspektionen återger vad elever sagt om vissa mindre utmanande ämnen, säger rektorn att eleverna jämför lärare mellan klasserna och därför ibland tycker att de har fått ett sämre alternativ.

Tydlighet i mål, innehåll och struktur i de flesta klassrum

Granskningen visar att lärare i de flesta ämnen utövar ett tydligt pedagogiskt ledarskap gentemot de högpresterande eleverna och att de stöttar eleverna i att skapa överblick över undervisningen. Vid samtliga lektionsobservationer ser inspektörerna att lärare presenterar lektionsinnehållet och sätter lektionen i ett sammanhang genom att anknyta till föregående och kommande lektioner. På de flesta lektioner rör sig läraren runt i klassrummet när eleverna arbetar, stämmer

av hur det går för eleverna och pratar med dem om deras lösningar. Vid några av lektionerna ställer läraren utvecklande frågor och låter eleverna förklara hur de tänker. Lärare riktar frågor både till elever som räcker upp handen och som inte gör det, och i något fall styr läraren gruppindelning och tydliggör roller i redovisningar och diskussioner.

Elever uppger i intervju att vissa lärare låter dem ta del av planeringar och att lärarna också på lektionen berättar vad som ska ske de närmaste lektionerna. Elever berättar vidare att det varierar mellan ämnen om de känner till vad de behöver kunna för att nå sina mål. Elever berättar att de i början av terminen har gått igenom kunskapskraven i de flesta ämnen och att vissa lärare fortsätter att prata om detta under terminens gång. Några elever säger att de inte har gått igenom kunskapskraven. Vidare berättar elever att både de och lärarna ibland har svårt att förstå kunskapskraven. De säger att de lärare som förklarar dem bra är de som tolkar kraven på sitt eget sätt och berättar hur de kommer att göra utifrån sina tolkningar. Elever uppger också att de i vissa ämnen får se elevexempel på olika nivåer och att de tycker att detta är bra.

Eleverna säger att lärarna särskilt i vissa ämnen knyter an till andra ämnen för att skapa sammanhang i det som eleverna ska lära sig. Om det är flera elever som räcker upp handen och behöver hjälp i klassrummet berättar elever att läraren kan skriva upp deras namn i ordning på tavlan. Någon elev säger att hen själv vill försöka lösa ett problem innan hen ber om hjälp. Vid grupparbeten säger några elever att lärarna delar in dem i grupper. En elev säger att det skulle vara bättre om man själv fick förtroendet från lärarna att jobba med dem man känner sig trygg med. Andra elever säger att de får välja grupper själva och att det är bättre att lärarna delar in i grupper eftersom man inte alltid har samma ambitionsnivå som sina kompisar.

Lärare uppger i intervju att de inleder varje arbetsområde med att gå igenom syfte, mål och det centrala innehållet. Några lärare säger att det är svårt att presentera syfte och mål för eleverna. En annan lärare berättar att hen kontinuerligt knyter an till högskolan och de kunskaper som behövs där. Lärarna uppger att de skapar sig en bild av elevernas förståelse genom att ställa frågor till eleverna eller genom att låta dem diskutera i smågrupper och redovisa. För att skapa sammanhang och överblick säger lärarna att de exempelvis anknyter till verkligheten. Någon lärare berättar att hen alltid slumpar fram grupper vid gruppövningar. Andra lärare säger att de låter eleverna välja själva. Vissa lärare uppger att eleverna själva väljer vem de vill arbeta med i laborationer, men att skriftlig redovisning görs enskilt.

Eleverna ges återkoppling och möjlighet till reflektion kring undervisningen och sitt lärande.

Granskningen visar att de högpresterande eleverna får återkoppling i de flesta ämnen samt att de ges möjlighet till reflektion kring undervisningen och det egna lärandet. Vid en av de observerade lektionerna ser inspektörerna exempel på hur elever ges möjlighet att komplettera för att nå ett högre betyg. Elever berättar i intervju att de i detta ämne brukar få återkoppling på sitt arbete, där elever får veta hur de kan göra för att nå nästa steg, och att de testat kunskapskraven flera gånger.

Elever uppger i intervju att de får skriftlig eller muntlig feedback i de flesta ämnen och att de alltid får återkoppling efter prov. Några elever uppger att de även har haft samtal med de flesta lärare då de gått igenom kursmatriser. Vidare säger eleverna att de vet vad de behöver utveckla i de olika ämnena. Elever säger att lärarna är bra på att förmedla vad eleverna behöver förbättra, men att det finns vissa ämnen där man som elev bara får veta sitt betyg. Några elever säger att man kan fråga läraren själv för att få veta hur man kan nå högre. En elev säger att de får återkoppling först i samband med att betyget ska sättas, och att det hade varit bra att få detta lite tidigare. Elever berättar också om en lärare som har ett eget system för betygsättning som eleverna inte förstår. En elev berättar i intervju att man inte får så tydlig återkoppling om man får betyget A på en uppgift och elever säger att även om det går bra så vill man veta varför och vad man kan förbättra. Eleverna uppger att alla lärare inte använder lärplattformen, samt att det skulle underlätta om lärplattformen användes för återkoppling.

Vidare berättar elever att de har en mobilapplikation för att utvärdera avslutade kurser samt att lärarna ibland låter dem utvärdera undervisningen skriftligt eller muntligt. Elever säger att de får utvärdera och reflektera över sitt eget lärande i samband med utvecklingssamtalen. Elever berättar att de också har fått reflektera kring sitt lärande vid en temavecka då de bland annat gått igenom olika lässtrategier. Några elever säger att de inte får reflektera kring sitt eget lärande utan enbart undervisningens innehåll.

Lärare berättar i intervju att de arbetar med både formativ och summativ bedömning. En lärare berättar att elever ibland får chans att förbättra en uppgift efter att ha fått återkoppling. Lärare uppger också att skolledningen sagt att alla lärare ska använda lärplattformen för att ge återkoppling, men att det finns lärare som

behöver mer handledning i detta. Lärare säger även att de låter eleverna reflektera kring examinationer och att sådana reflektioner kan påverka betyget. En lärare berättar i intervju att hen utvärderar elevernas lärande och undervisningen efter varje moment och att hen för en diskussion med eleverna om resultatet.

Rektorn och programchef säger i intervju att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling i samtal och via lärplattformen. Vidare berättar rektorn och programchefen att lärare även ger eleverna personlig återkoppling. De säger att skolan sedan ett år tillbaka arbetar med ett projekt för att utveckla det formativa arbetssättet och att flera lärare redan arbetar så. Rektorn och programchefen berättar att skolan har elevdrivna utvecklingssamtal varje termin. Rektorn och programchefen säger också att eleverna utvärderar undervisningen i kursutvärderingar och andra enkäter.

2. I vilken utsträckning ger gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt förutsättningar för en god utmanande undervisning av högpresterande elever?

Skolinspektionen bedömer att arbetet med att ge förutsättningar för att skapa en god och utmanande undervisning för högpresterande elever vid Tibble Fristående Gymnasium i huvudsak bedrivs med god kvalitet. Diskussioner och kunskapsutbyte kring utmanande undervisning förekommer bland lärare och skolan arbetar med att bibehålla de högpresterande elevernas studiemotivation. Skolan erbjuder också stödjande och förebyggande insatser relaterade till elevers stress och prestationsrelaterade ohälsa. Samtidigt uppger samtliga intervjuade grupper att elever upplever stress, och elever och lärare anger ytterligare insatser som skolan skulle kunna göra för att främja elevernas psykiska hälsa.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område. Huvudmannen behöver:

- Se till att ett skolövergripande arbete utvecklas i syfte att främja psykisk hälsa och förebygga prestationsrelaterad stress bland högpresterande elever. I detta ingår att organisera undervisningen på ett sätt som förebygger prestationsrelaterad stress.

Nedan beskrivs först de områden som fungerar väl, därefter följer ett avsnitt där utvecklingsområdet motiveras.

Diskussioner och kunskapsutbyte kring utmanande undervisning förekommer på skolan

Granskningen visar att det finns en organisation och ett arbetssätt som möjliggör diskussioner mellan lärare kring utmanande undervisning. Lärare uppger i intervju att deras arbetsrum är ett viktigt forum för samverkan kring didaktiska frågor och att de också samverkar kring undervisningen vid programlagstid och ämneskonferenser. På frågan om de har diskussioner kring högpresterande elever säger en lärare att de inte har det specifikt, men att frågor om högpresterande elever diskuteras när man handleder kollegor. Vidare uppger lärarna att de får olika typer av fortbildning i sina ämnen. De berättar att rektorn ordnar regelbundna kvalitetsseminarier för att utveckla skolan och att detta har kompetenshöjande effekter relaterat till högpresterande elever. En lärare uppger att programchefen har möte med studie- och yrkesvägledare för att utveckla undervisningen för högpresterande elever. Lärare berättar vidare att skolans forskningsprofil innebär att det förekommer kollegiala diskussioner för att skapa ett gemensamt förhållningssätt. Lärare säger också att de inte har organiserade former för auskultation, men att de handleder nya kollegor. Någon lärare berättar att hen arbetar tillsammans med en kollega med att undervisa två elevgrupper samtidigt och att lärarnas samverkan skapar en god undervisningsmiljö. Elevhälsans representanter uppger i intervju att de diskuterar undervisningen med lärarna.

Rektorn säger i intervju att han regelbundet deltar i lärarnas möten. Rektorn och programchefen berättar att arbetssätt i undervisningen för högpresterande elever diskuteras inom programlagen och även på ämnesträffar. De uppger också att de vid gemensamma kvalitetsseminarier bestämmer skolans målsättningar och följer upp resultat. Rektorn och programchefen säger att alla ämnesgrupper redovisar och analyserar sina resultat inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. De berättar vidare att lärarna har möjlighet till kompetensutveckling kring områden som lärarna själva önskar och att några lärare nyligen varit i USA för kompetensutveckling. Exempelvis berättar de att en av lärarna arbetar med att utveckla STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) i undervisningen, något som också framgår av inskickad dokumentation till Skolinspektionen. Rektorn och programchefen säger vidare att flera av lärarna samverkar tätt inom sina ämnen och att vissa lärare har gemensamma lektioner. Rektorn och programchefen uppger att de har uppmuntrat till kollegialt lärande men att det inte finns ett organiserat system för auskultation.

Skolan arbetar för att utveckla de högpresterande elevernas motivation

Granskningen visar att skolan erbjuder flera olika aktiviteter och insatser för att bibehålla och utveckla de högpresterande elevernas motivation. En elev uppger i intervju att det är ganska bra motivation bland elever på skolan och en annan elev säger att eleverna motiverar varandra. Eleverna berättar att det finns vissa aktiviteter utanför skoltid som de tycker är motiverande, exempelvis aktiviteter med teater och musik. De säger också att lärare informerar om matematiktävlingar och att skolan ordnar föreläsningar både på och utanför skoltid. Eleverna berättar att skolan har en vecka per termin som ägnas åt resor och föreläsningar, men några elever säger att detta ligger under veckor då de har prov och inlämningar och att det känns som en paus som man som elev inte behöver närvara på. Några elever säger att de saknar fler elevföreningar på skolan och att det hade varit kul med exempelvis temadagar. Vidare uppger elever att de har pratat om motivation på mentorstiden och att de då också pratat om studieteknik och att sätta upp mål. Elever säger också att det är motiverande när lärare pratar om framtiden, utbildning och jobb. Elever berättar att skolan har kontakt med högskola och universitet och att det finns en forskarskola där några elever får möjlighet att fördjupa sig inom ramen för gymnasiearbetet. Elever uppger att man kan tentera av kurser men att det går så snabbt i många ämnen att det inte behövs. Elever berättar också att det går att läsa utökade kurser genom att ansöka hos studie- och yrkesvägledaren. Några elever säger att detta är lätt att få beviljat medan andra elever säger att det är svårt. Elever nämner också att skolan erbjuder hjälp med matematik utanför lektionstid på den så kallade "Lärpunkten", samt via en öppen studiehjälp i biblioteket.

Lärare berättar i intervju att elevernas motivation generellt sett är hög men att den varierar. Lärare säger att de diskuterar enskilda elevers motivation exempelvis vid ämnesträffar och i arbetsrum. Lärare uppger vidare att skolan erbjuder flera aktiviteter för att höja motivationen hos eleverna, såsom deltagande i matematiktävlingar, forskarskola, utbyte med andra skolor och besök på en internationell konferens för skolelever. Lärare berättar också att en av skolans elevföreningar, Tibble akademi, anordnar studiebesök för elever och lärare på exempelvis nyhetsredaktioner, högskolor och teater.

Elevhälsans representanter uppger i intervju att de ibland möter högpresterande elever i samband med att de ger kurser i studieteknik eller då elever söker upp dem för att få hjälp med studiestrategier. Vidare berättar representanter för elevhälsan att det finns högpresterande elever som är mindre studiemotiverade och

att de fångar upp dessa elever genom att lärare signalerar till elevhälsoteamet när närvaro eller studieresultat försämrats. Representanterna beskriver att de arbetar med dessa elever genom att till exempel förklara att de behöver göra vissa uppgifter för att få betyg, eller genom att informera om inriktningsval och individuella val. Representanter för elevhälsan säger också att de arbetar med mål, delmål och belöningar för att höja elevers motivation. De uppger att de på skolan arbetar utifrån BIM, vilket står för behörighet, motivation och intresse. En representant för elevhälsan säger att detta innebär att de uppmuntrar elever att väga in dessa faktorer vid val av kurser. Representanter för elevhälsan berättar vidare att vissa elever blir pressade av sina föräldrar att läsa naturvetenskapligt program och att elevhälsan arbetar med detta genom samtal med föräldrar och elev. Elevhälsans representanter uppger att skolan bland annat arbetar med de högpresterande eleverna genom att erbjuda forskningsanknytning och möjlighet till specialisering. De säger att skolan erbjuder motivationshöjande aktiviteter såsom internationella sammankomster och studiebesök genom skolans förening Tibble akademi, vilken enligt elevhälsans representanter riktar sig främst till högpresterande elever. Elevhälsans representanter berättar vidare att elever kan läsa utökat program eller göra prövning på en kurs, men att schemat inte ger möjlighet för eleverna att accelerera, det vill säga att läsa kurser i snabbare takt.

Rektorn och programchefen säger i intervju att elevernas motivation är väldigt hög. De berättar att elevernas motivation diskuteras på individnivå inom elevhälsoteamet och att skolan erbjuder motivationshöjande insatser såsom olika föreningar och en motiverande undervisning. Bland annat berättar de att matematik och flera av naturämnena har fått förstärkt tid, vilket skapar bättre förutsättningar för undervisningen. Rektorn och programchefen uppger vidare att skolbiblioteket har fått en utmärkelse och att bibliotekarien bistår elever vid fördjupningsarbeten. Rektorn och programchefen säger också att de generellt tillmötesgår lärarnas önskemål när det gäller exempelvis föreläsare, studiebesök och bokinköp. De berättar att skolan har satsat på snabbspår inom vissa ämnen men att det inte har fungerat så bra därför att det blir en stress för eleverna samt för att eleverna hellre vill läsa med sina klasskamrater.

Utvecklingsområde:

Skolan behöver organisera undervisningen på ett sätt som förebygger prestationsrelaterad stress hos de högpresterande eleverna

Granskningen visar att även om skolan har vissa åtgärdande och förebyggande insatser för att motverka de högpresterande elevernas stress och psykiska ohälsa så behöver skolans övergripande arbete på detta område utvecklas. Eleverna berättar i intervju att de känner att de inte hinner med skolan. De berättar också att denna upplevelse varierar över tid därför att allt skolarbete ibland kommer samtidigt. Elever säger att konsekvensen blir att man då måste prioritera bort något ämne eller sina fritidsintressen, att man blir trött på skolan och att man tappat motivationen. Någon elev uppger också att lärarna tycker att de ska bli klara med uppgifterna på lektionen, men att eleverna inte hinner det och att det är stressande. Elever säger att de bara är lediga på sommarlovet och att stressen byggs på när man känner att man inte kan vara ledig på helger och övriga lov. På frågan vad skolan skulle kunna göra för att minska stressen säger elever att skolan skulle kunna använda lärplattformen mer och att lärarna borde göra en planering tillsammans. Elever säger att det vore bra att kunna se alla prov via lärplattformen och att det blir lättare att planera om man vet mer i förväg. Elever berättar att vissa lärare, men inte alla, lägger in proven på lärplattformen. De säger att vissa lärare kan skjuta upp prov om det behövs, men att andra lärare inte bryr sig alls. Elever uppger att det är stor skillnad mellan olika klasser och att det fungerar bättre i de klasser som har förstelärare eftersom de får ett bra provschema.

Vidare berättar elever att elevhälsan har varit ute och presenterat sig i klasserna och att mentorerna har pratat om stress med eleverna. På frågan om de skulle vilja prata mer om stress säger några elever att det vore jättebra. Elever berättar att om man inte mår bra kan man prata med sin mentor så att denne ordnar en kontakt med elevhälsan, eller så kan man själv kontakta elevhälsan. Några elever säger att det är svårt att få en tid hos elevhälsan, medan några elever säger att kontakten med elevhälsan har fungerat bra.

Lärarna säger i intervju att de högpresterande eleverna mår dåligt. En lärare säger att hen ställer frågor om elevernas stress på mentorsträffarna och att hen därigenom kan se trender i klassen. Hen säger att eleverna är mycket stressade. Någon lärare säger att högpresterande flickor drabbas hårdare av stress och att de känner sig dåliga och behöver peppas mer än pojkar. Lärare uppger att sådana könsskillnader inte diskuteras i kollegiet. På frågan om skolan kan göra något för att förebygga elevers stress svarar lärare att det finns för många olika sätt att

kommunicera med eleverna, såsom e-post, lärplattform och mobilapp, och att alla lärare inte kommunicerar på samma sätt. En lärare säger också att det som behövs är bättre planering och samverkan mellan ämnena. Lärarna berättar att det finns ett provschema men att inte alla lärare använder det.

Lärarna berättar vidare att elevernas stress är en stående punkt vid möten med elevhälsoteamet, både vad gäller individärenden och klassärenden. Lärarna uppger att skolan arbetar förebyggande mot stress genom ett introduktions-schema i augusti, där eleverna får kunskap om studieteknik och minnesteknik. Lärarna berättar också att det i varje klassrum finns ett anslag med råd om studieteknik. Under den vecka med föredrag som skolan ordnar varje termin säger lärarna att det förekommer inslag om stress, vilket även framgår av den inskickade dokumentationen. Lärarna berättar också att de pratar om stresshantering på mentorsträffar, framför allt med elever i årskurs ett.

Representanter för elevhälsan berättar i intervju att de flesta högpresterande elever mår bra, men att de för statistik på alla individärenden inom elevhälsan och den statistiken visar att psykisk ohälsa ökar hos eleverna. Elevhälsans representanter berättar också att de genomför flera olika enkäter och att föräldrarna vid skolstart får fylla i information om hur eleven mår. Representanterna säger att de inte kan svara på hur stor andel elever på naturvetenskapsprogrammet som inte mår bra. Någon representant uppger att hen tycker att flickorna är mer stressade, men också att det är mer accepterat för flickor att vara stressade. Elevhälsans representanter säger att det generellt är fler flickor som aktivt söker hjälp och att pojkar oftare kommer till elevhälsan om någon annan anmäler att de mår dåligt. Representanter för elevhälsan säger att de inte har några insatser riktade mot ettdera könet.

Vidare berättar elevhälsans representanter att de diskuterar elevernas mående i programarbetslaget, med programchef och i elevhälsoteamet. De säger att skolan inte har någon handlingsplan kring stress och psykisk ohälsa men att det finns en ärendegång enligt vilken ärenden anmäls till elevhälsoteamet och därefter följs upp efter en månad. Elevhälsans representanter uppger att de arbetar med eleverna både enskilt och i grupp samt att de erbjuder en del insatser kring studieteknik. De berättar att de har generella informationstillfällen där de uppmanar eleverna att boka in enskilda motiverande samtal. På frågan hur de arbetar förebyggande med stress och psykisk ohälsa säger representanterna att de försöker tona ner vikten av betyg, att de skickar elever till sjukgymnastik och på yoga, samt att de ibland hjälper elever att minska på fritidsaktiviteter eller att planera in fritidsaktiviteter. De berättar även om externa föreläsare som har pratat om

minnesteknik och ungas livsstil. Elevhälsan säger att det finns ett provschema på skolan.

Rektorn och programchefen uppger i intervju att de känner till att det finns elever på det naturvetenskapliga programmet på skolan som upplever skolrelaterad stress. Rektorn och programchefen säger att de högpresterande eleverna har högt ställda krav på sig själva och att de lätt blir stressade. Rektorn och programchefen säger vidare att fungerande provschema är viktigt för att fördela elevernas arbetsbörda, men att provschemat inte alltid fungerar. Rektorn och programchefen uppger också att nya lärare behöver mer instruktioner för att komma igång bättre med att använda lärplattformen för återkoppling och att skolan har tillsatt en supportperson då det har varit tekniska problem med plattformen.

Enligt rektorn och programchefen finns det elever i varje årskurs som varit sjukskrivna och de berättar att eleverna i årskurs ett upplever mer skolrelaterad stress än i årskurs två och tre. På frågan om det görs analyser kring könsskillnader i elevernas upplevda skolrelaterade stress säger rektorn och programchefen att det inte görs så systematiskt som de skulle önska. Rektorn och programchefen säger att stress och psykisk ohälsa diskuteras i alla sammanhang på skolan, såsom vid elevhälsokonferenser och i ledningsgruppen. De berättar att skolan bland annat har erbjudit mindfulness, föreläsningar om stress, sömn och prokrastinering, samt insatser kring studieteknik, vilket också beskrivs i den inskickade dokumentationen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 februari 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

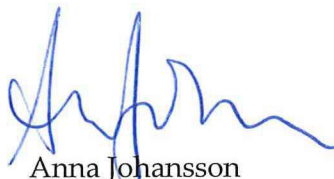
Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017:7328) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har Lena Oxelgren, Ulrika Rosengren, Hanna Sjögren och Andrés Brink Pinto deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Mats Lundqvist
Enhetschef

Anna Johansson
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/utmanande-undervisning-till-hog-presterande-elever/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Tibble Fristående Gymnasium är en fristående gymnasieskola i Täby kommun. Skolans huvudman är Tibble Fristående Gymnasium TFG AB. På skolan finns, enligt Skolverkets statistik för läsåret 2017/18, 1244 elever varav 191 på naturvetenskapsprogrammet. Skolan leds av en rektor.

Skolenhetens resultat

Rektorn uppger att medelmeritvärde vid antagning till naturvetenskapsprogrammet var 303,2 läsåret 2017/18 respektive 297,8 läsåret 2016/17. Enligt Skolverkets statistik var andelen elever som tagit gymnasieexamen inom tre år på naturvetenskapsprogrammet 75,0 procent läsåret 2016/17 och 94,7 procent läsåret 2014/15. Statistik saknas för läsåret 2015/16 på grund av för få elever. Andelen avgångselever med gymnasieexamen på naturvetenskapsprogrammet var 95,2 procent läsåret 2016/17 och 94,4 procent läsåret 2014/15. Statistik saknas för läsåret 2015/16 på grund av för få elever. Betygssnittet på naturvetenskapsprogrammet var 16,8 läsåret 2016/17 och 14,4 läsåret 2014/15. Statistik saknas för läsåret 2015/16 på grund av för få elever.

Bilaga 2: Författningsstöd för kvalitetsgranskningen Utmanande undervisning för högpresterande elever

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer.

3 kap. 3 §

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för gymnasieskolan

1 Skolans värdegrund och uppgifter, 1.1 Grundläggande värden

Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Skolan ska aktivt och

medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.1 Kunskaper, Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt. Läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv och samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Läraren ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer samt planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

2.5 Bedömning och betyg

Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna.

2.6 Rektorns ansvar

Rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar samt att lärare får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Se till att ett skolövergripande arbete utvecklas i syfte att främja psykisk hälsa och förebygga prestationsrelaterad stress bland högpresterande elever. I detta ingår att organisera undervisningen på ett sätt som förebygger prestationsrelaterad stress.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: